

О.М. Таран, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

І.М. В'юник, здоб. ОС PhD (ДБТУ, Харків)

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Ресурсний потенціал є категорією, що впливає на розвиток сільськогосподарських підприємств та їхню конкурентоспроможність, зважаючи на стрімкий розвиток економіки, трансформації у земельному законодавстві та різкі, непередбачувані зміни у сучасному суспільстві. Перспективи розвитку аграрного виробництва визначаються рівнем забезпечення ресурсного потенціалу аграрного підприємства і здатністю його ефективного використання. Стратегічне значення наявного ресурсного потенціалу аграрного виробництва обумовлює рівень забезпечення продовольчої безпеки країни шляхом забезпечення рентабельності сільськогосподарського виробництва та підвищення конкурентоспроможності галузі в цілому.

Потенціал – багаторівневе і багатоаспектне поняття, зміст якого розкривається у комплексі його проявів. Ресурсний потенціал як економічну категорію можна розглядати з різних точок зору, виділяючи в залежності від завдань дослідження або ресурсну, або функціональну, або ресурсно-цільову чи інші концепції. Відповідно з різних точок зору можна розглядати і процеси його формування, розвитку та використання: закономірності, загальні економічні закони, принципи та фактори [1, с. 28].

Ресурсний потенціал є складною системою ресурсів виробництва, що знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності. Тому йому притаманні риси, властиві будь-якій системі. Перша з них – це цілісність, яка означає, що всі елементи потенціалу служать загальній цілі, яка постає перед системою. Другою визначною рисою ресурсного потенціалу є складність. Вона виявляється в наявності декількох складових елементів, кожний з яких є сукупністю окремих частин, які включають більш дрібні частини потенціалу.

Діяльність підприємств, що забезпечують суспільство сільськогосподарською продукцією, має ряд галузевих особливостей ресурсного потенціалу: природні (сезонність, зміна кліматичних умов, використання землі як пріоритетного ресурсу); виробничі (значні обсяги незавершеного виробництва, складність у визначенні собівартості, використання запасів з низькою мобільністю); фінансові

(підвищена потреба у кредитних ресурсах, формування резерву коштів для сплати оренди за землю, складність у визначенні потреби у фінансових ресурсах); організаційно-технічні (потреба у щорічному оновленні матеріально-технічного забезпечення, розбіжності між періодами понесених витрат та отримання доходів, велика кількість орендованих активів). Отже, ресурсний потенціал як категорію важливо розглядати через призму його елементів і враховуючи специфіку галузі, в якій провадить діяльність підприємство, адже так можна охопити всю повноту категорії, зрозуміти, якими способами можна поліпшити використання ресурсного потенціалу та збільшити ефективність [2].

Різноманітність підходів до визначення ресурсного потенціалу дає змогу вважати його багатоаспектним поняттям. Більшість сучасних учених розглядає ресурсний потенціал як систему взаємопов'язаних ресурсів різних видів, що перебувають у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до його господарської діяльності з метою максимального ефективного функціонування та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Визначальним при цьому є не просто кількість та якість ресурсів, якими на даний момент володіє підприємство, а їх оптимальне співвідношення, відповідність їхньої величини і складу потребам вирішуваних завдань. Узагальнюючи погляди науковців, ресурсний потенціал підприємства розглядають як сукупність матеріальних і нематеріальних складників підприємства, що зумовлюють його можливість здійснювати цілеспрямовану діяльність із максимальним економічним ефектом [3, с.101]

Науковці наголошують на необхідності відрізнити поняття «ресурсний потенціал» та «ефективність використання ресурсного потенціалу». Принципова відмінність між ними полягає у тому, що перше – це сукупність усіх наявних і використовуваних підприємством ресурсів, а друге – показник результативності використання ресурсного потенціалу, його оцінка [4]. Структура ресурсного забезпечення для кожного підприємства є індивідуальною. Спільна дія складників ресурсного потенціалу створює синергетичний ефект, який полягає у тому, що за взаємодії двох або більше елементів сумарний ефект переважає вплив кожного окремого компонента і призводить до зростання якісних показників функціонування без збільшення кількісних [5, с. 106].

Характер організації і прояви результативності розвитку підприємства мають багатоцільову спрямованість. Інакше кажучи, організація ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств повинна мати чітко виражену стратегічну спрямованість

на якомога швидше одержання проміжних і кінцевих результатів розвитку. Така орієнтація виробничо-господарської діяльності підприємства із самого початку стає запорукою його ефективного розвитку та раціонального відтворення наявного ресурсного потенціалу. Враховуючи специфічні галузеві особливості сільського господарства, основними принципами, які б допомогли досягнути високої віддачі ресурсів є: оптимізація структури, вдосконалення, цілеспрямованість використання ресурсів, екологічна безпечність, економічність, стратегічне управління [6].

Розгляд тенденцій вдосконалення кожної складової ресурсного потенціалу підводить до висновку вважати його цілісною динамічною системою, всі елементи якої тісно взаємопов'язані та взаємообумовлені. Лише за умови такого їх взаємовпливу можна отримати значних позитивних економічного, бюджетного, фінансового та соціального результатів на рівні окремого сільськогосподарського підприємства та держави в цілому.

Інформаційні джерела:

1. Більський В.Г. Ресурсне забезпечення підприємств агропромислового комплексу. Економіка АПК. 1995. № 10. С. 35-37.
2. Іванів С.І. Економічна сутність та архітектоніка ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: теоретичний аспект. Вісник аграрної науки. 2021, №5 (818) С.80-84 URL: https://agrovisnyk.com/pdf/ua_2021_05_11.pdf
3. Писаренко С.В., Решетник В.Г., Ільченко А.І. Ресурсний потенціал як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства .Науковий погляд: економіка та управління. №1 (67). 2020.С.99-104 URL:http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2020/1_67_2020/18.pdf
4. Латишева О.В. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, складові та особливості управління елементами забезпечення сталого розвитку. Економічний вісник Донбасу. 2018. № 3(53). С. 126–130
5. Лісовська Л.С., Гринів Н.Т. Забезпечення синергізму інноваційних процесів на підприємстві. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Логістика. 2016. № 846. С. 103–109
6. Ліпський Р.В. Проблеми ефективного використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств URL:<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.2/163.pdf>
7. Кашена Н.Б. Оцінка ефективності використання ресурсного потенціалу підприємств торгівлі. Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Серія Економіка. Рівне : НУВГП, 2008. Вип. 4(44). С. 249-257.